

Mestvergisting: Kans voor stikstofreductie en nieuw bedrijfsperspectief landbouw. Met de juiste acties realiseren we dit in 2030

Mestvergisting is een essentieel onderdeel van een verduurzaamde veehouderij. De doorgroei van deze techniek is op korte termijn realiseerbaar door de introductie van de bijmengverplichting groen gas. Hiermee produceert Nederland naar verwachting in totaal 1,1 miljard m³ groen gas in 2030ⁱ, wat direct de Nederlandse importafhankelijkheid van aardgas verkleint. Daarnaast realiseren we via mestvergisting 10 kton reductie aan ammoniakemissies in 2030 (bijna 10% van het totaal van deze emissies uit de land- en tuinbouwⁱⁱ, en ruwweg 20-25% van de resterende opgave voor 2030), bieden we de veehouders een nieuw aanvullend bedrijfsperspectief voor een duurzame toekomst en ontsluiten we 500 kton biogene CO₂ voor de glastuinbouw. Tot slot leidt de bijmengverplichting tot 3,8 Mton reductie van broeikasgasemissies, waarvan ruwweg 1,6 Mton in de landbouw (vooral reductie methaanemissies bij mestvergisting).

De voorwaarden om tot deze versnelling te komen zijn goed in beeld. In dit kader zijn dat vooral:

- Snel duidelijkheid over de introductie van de bijmengverplichting groen gas;
- Vergunningsvrijstelling van stikstofemissies bij de bouw die bij exploitatie snel worden terugverdiend.

Achtergrond

In het Catshuisoverleg van 11 maart is vastgesteld dat voorstellen om snel en kosteneffectief tot emissiereducties van stikstof te komen nog steeds welkom zijn. Eén optie met een groot aantal voordelen is mestvergisting: het omzetten van (verse) mest in groen gas en digestaat. Mestvergisting is een belangrijke facilitator voor stikstofreductie omdat ze de rentabiliteit van maatregelen voor stikstofreductie substantieel verbetert. Deze oplegnotitie vat samen welke positieve effecten er in 2030 al te halen zijn met mestvergisting en geeft aan welke acties nodig zijn om het potentieel te ontsluiten. Nadere informatie vindt u in de achtergrondnotitie van onderzoeksbureau Common Futures.

Mestvergisting: een vijfklapper

Vergisting van mest en ander biologisch afbreekbaar materiaal is een volwassen en uitontwikkelde techniek die al breed wordt toegepast, niet alleen in de landbouw maar ook bijvoorbeeld bij riool- en afvalwaterzuivering. Het doel van de overheid is om in 2030 1,1 miljard m³ aan groen gas te realiseren via een bijmengverplichting voor de energieleveranciers, waarvan naar schatting 400 miljoen m³ aan groen gas uit mestvergisting. De voordelen hiervan zijn legio:

- Productie van in totaal 1,1 miljard m³ groen gas leidt tot directe vermindering van importafhankelijkheid van aardgas en verhoging van het aandeel hernieuwbare energie;
- Reductie van de emissies van ammoniak uit de landbouw met 10 kton, of bijna 10% van de ammoniakemissies van de land- en tuinbouw en een wezenlijke bijdrage aan natuurherstelⁱⁱ;
- Nieuw economisch verdienpotentieel voor een duurzame veehouderij: door de bijmengverplichting ontvangen producenten een substantiële prijspremie, wat nieuwe inkomsten genereert voor veehouders met een vergistingsinstallatie;
- Productie van ruim 1 Mton aan biogene CO₂, bijvoorbeeld in te zetten in de glastuinbouw;
- Reductie van de emissies van broeikasgassen met 3,8 Mton CO₂ equivalent; zo'n 3 procent van onze totale emissies in 2030. Ruwweg 1,6 Mton is reductie in de landbouw (vooral methaan door mestvergisting), 2,2 Mton komt doordat het geproduceerde groen gas fossiel aardgas vervangtⁱ;

Mestvergisting is hiermee een ankerpunt voor een nieuw agrarisch ecosysteem, dat minder stikstof emitteert, efficiënter met nutriënten omgaat én schone energie produceert. Mestvergisting staat overigens los van discussies over de omvang van de veestapel: het kan worden toegepast op de hoeveelheid mest die wordt geproduceerd door de uiteindelijke hoeveelheid dieren die we houden. En 2030 is nog niet het eind: het totale potentieel op lange termijn van alle routes voor groen gas is enkele miljarden m³. Het technisch potentieel van mestvergisting ligt rond de 1 miljard m³, ook bij een verkleinde veestapel.

Wat is ervoor nodig om dit te bereiken?

In de context van de Ministeriële Commissie Stikstof springen er drie zaken uit:

1. Snel duidelijkheid over de introductie van de bijmengverplichting

Dit instrument is een tijd in voorbereiding en is 'ready to go'. Om in 2030 het doel van 1,1 miljard m³ te halen heeft de sector vooral snel een helder besluit nodig. Er ligt echter nog een knelpunt bij de grondslag van de verplichting. De verplichting werkt het beste wanneer alle sectoren die binnenkort deel uitmaken van het nieuwe emissiehandelssysteem (ETS2) ook onder de bijmengverplichting vallen. Dat heeft echter consequenties voor de glastuinbouw, die deze extra kosten niet goed kan doorgeven aan haar (internationale) afnemers. Financiële compensatie is dan ook op z'n plaats; vorm en budget daarvoor zijn al uitgedacht door het ministerie. Dit compensatiegeld is relatief beperkt in vergelijking met wat het zou kosten om op een andere manier tot vergelijkbare reducties van stikstof- en broeikasgasemissies te komen.

2. Vrijstelling stikstofemissies bij de bouw

Net als bijvoorbeeld wind- en zonne-energie heeft mestvergisting te maken met beperkte stikstofemissies tijdens de bouwfase, die snel worden terugverdiend door de structurele emissiereducties die daarna tijdens de exploitatiefase worden gehaald. De NVDE heeft hier al [concrete voorstellen](#) voor gedaan, inclusief een [memo voor het vorige Catshuisoverleg](#). Een juridische verkenning die de NVDE heeft laten doen geeft een aantal mogelijke routes die aanknopingspunten bieden voor een verdere uitwerking van een juridisch kader om vrijstelling van stikstofemissies bij de bouw mogelijk te maken. De juridische verkenning stikstofoplossingen duurzame energieprojecten NVDE-Van Doorne is ook gedeeld met de MCEN.

3. Stimuleringsinstrumenten voor aanvullende stikstofreducerende maatregelen op boerderijniveau

Mestvergisting is een belangrijke aanjager voor stikstofreductie. Mestvergisting verbetert namelijk de rentabiliteit van diverse stikstofreducerende maatregelen, zoals snelle afvoer van stalmest, het aanzuren ervan en stikstofstrippen. Mogelijk is er nog steeds stimuleringsbeleid nodig om deze maatregelen van de grond te krijgen. Mocht er bijvoorbeeld een subsidieregeling nodig zijn, dan is het benodigde subsidiebudget wel substantieel kleiner door combinatie met mestvergisting dan zonder die combinatie.

ⁱ Het effect van de bijmengverplichting groen gas ligt volgens de meest recente [Kamerbrief](#) op 3,8 Mton CO₂-eq en 1,1 miljard m³ groen gas in 2030. Naast mestvergisting worden ook andere productievormen van groen gas erdoor gestimuleerd, bijvoorbeeld uit reststromen van de industrie, GFT en zuiveringsslib. Het deel mestvergisting bedraagt 400 miljoen m³ en 2,4 Mton CO₂-eq. Ruwweg 1,6 Mton daarvan door methaanreductie, 0,8 Mton door groen gas.

ⁱⁱ Het effect op de totale nationale ammoniakemissies van land- en tuinbouw is 9%. Op lokaal niveau is het effect van één of enkele vergistingsprojecten veel groter, op de ammoniakemissies én op de bijbehorende deposities op nabijgelegen natuurgebieden. Lokaal kan het sterk bijdragen aan natuurherstel en gebiedsontwikkelingen die vanwege stikstof zijn vastgelopen van het slot halen.